

Головач В.В., Головач Т.А. "Законотворча діяльність і корупція в Україні". Реферативний огляд статті

V. Holovach, T. Holovach "Działalność ustawodawcza i korupcja na Ukrainie". Abstract review of paper

У статті [Holovach V., Holovach T. Działalność ustawodawcza i korupcja na Ukrainie. *Krytyka Prawa*. 2021. Vol. 13/3. S. 159-175. URL: <https://doi.org/10.7206/kp.2080-1084.478>] піддається критиці сучасний стан запобігання та протидії корупції з огляду недоліків механізму правового регулювання законодавчої діяльності, правотворчості загалом, негативних аспектів функціонування механізму держави у розрізі окремих структурних елементів такого механізму, зокрема бездіяльності центральних органів державної влади.

Не менш важливе значення у статті приділено принципу невідворотності кримінальної відповідальності, оскільки у праці наводяться чіткі приклади відсутності вироків у багатьох резонансних справах, в яких вина обвинувачених була очевидною та цілком доведеною.

Із вказаним твердженням авторів неможна не погодитися. Так, у посібнику Корупційні схеми: їх кримінально-правова кваліфікація і досудове розслідування за редакцією М.І. Хавронюка, що розроблено за підтримки Європейського Союзу в межах проекту Центру політико-правових реформ «Посилення ролі громадянського суспільства у забезпеченні демократичних реформ і якості державної влади», наведено невістиму статистику. За 2017 р. обліковано 104 злочини, передбачені ст. 368-2, водночас 51 провадження про такі правопорушення закрито – всі за п.п. 1, 2, 4, 6 ст. 284 КПК і жодне не направлено до суду; у 2017–2018 рр. засуджених за ст. 368-2 осіб немає.

Вищевказане свідчить про правдивість та обґрунтованість висновків авторів наукової статті стосовно системного порушення та ігнорування принципу невідворотності кримінальної відповідальності за корупційні правопорушення.

Автори справедливо наголошують на існуванні інституційних проблем та колізій у контексті реалізації кримінально-правової політики боротьби з корупційними злочинами. Незважаючи на істотну кількість спеціальних органів, які мають власну законодавчо визначену юрисдикцію та компетенцію у сфері профілактики, запобігання та протидії корупційним правопорушенням (САП, НАБУ, НАЗК тощо), у статті чітко наголошується, що вказані органи досить часто незаконно втручаються в діяльність один одного і замість того, щоб діяти злагоджено в межах одного механізму протидії корупції, лише саботують спільну діяльність із розслідування фактів корупційних порушень, контролю та нагляду за дотриманням службовими особами вимог антикорупційного законодавства.

У статті детально наводяться форми злочинної взаємодії народних депутатів України різних скликань, серед яких є протиправне лобювання інтересів бізнесу всупереч публічних інтересів, незаконних домовленостей народних депутатів з представниками злочинних груп.

Слід зазначити, що висновки авторів зі злочинної

змови багатьох народних депутатів з корупційними структурами, а також пасивність у питаннях боротьби з корупцією підтверджується тим, що Верховна Рада України досі не ухвалила Антикорупційну стратегію на 2021–2025 рр. загалом, незважаючи на те, що 5 листопада 2020 р. Верховна Рада України ухвалила в першому читанні законопроект «Про засади державної антикорупційної політики на 2020–2024 роки».

У статті чимало висновків присвячено законодавчим змінам, які не лише суперечать основам юридичної (зокрема правотворчої) техніки, але й містять істотні корупційні ризики, серед яких правки до Закону України «Про ринок електроенергії».

Автори звертають увагу на той факт, що кримінально-правова політика боротьби з корупцією має свої прояви на різних рівнях системи органів державної влади, починаючи з слідчих підрозділів Національної поліції України та завершуючи суддями Конституційного Суду України, враховуючи рішення Конституційного Суду України з питань скасування низки положень антикорупційного законодавства.

Одним з важливих чинників негативної тенденції у боротьбі з корупційними правопорушеннями автори вважають низький рівень правової культури та правосвідомості службових осіб. Зокрема, у науковій праці наголошено, що правовий нігілізм і деформація законотворчої діяльності набули тотального поширення. Їх підґрунтям, причинами й умовами є домінування тіньової економіки, корупції та різноманітних проявів економічної злочинності.

Не менш важливим фактором боротьби з корупцією у процесі законотворення автори вбачають необхідність прийняття проектів Законів «Про закони» і «Про нормативно-правові акти» з метою встановлення єдиних вимог до правової термінології, нормопроєктувальної техніки, супровідних документів, обґрунтування доцільності, визначення ризиків і порядку проведення експертизи, а також порядку розгляду Президентом України.

З вказаним також важко не погодитися, оскільки чинне законодавство України містить чимало суперечливих термінів, які мають суттєві корупційні ризики. Так, значна кількість підзаконних нормативно-правових актів передбачає надання оплатних та безоплатних (у частині процентів) бюджетних позичок та бюджетних позик, тоді як Бюджетний кодекс України не містить роз'яснень зі співвідношення цих видів бюджетного фінансування. До того ж застосування такої термінології викликає питання у контексті договорів позички та позики за Цивільним кодексом України.

Автори також наводять аргументи підтримки необхідності законодавчого врегулювання питань лобізму з метою надання останньому ознак правової визначеності та введення в межі правового поля.

огляд здійснив Андрій Недошовенко